

Analysespørgsmål og kildekritiske nøglebegreber

Af Hans Bonde og Stanis Elsborg

Nedenstående er baseret på kapitel 1 i bogen 'Med kroppen ind i kulturen – Idrætshistoriske strejflys'.

Læs mere om bogen her: www.idraetshistorie.dk/med-kroppen-ind-i-kulturen

Begreb	Definition	Uddybning
Kilde	Et levn fra fortiden – f.eks. et antikt stadion, en medaljesamling eller en artikel i et sportsblad.	Alle kilder er levn fra fortiden. Indeholder kilden tillige en fortælling, kaldes den også en beretning. En kilde uden fortællende træk kan udelukkende bruges til levns slutninger. En kilde, der indeholder fortællende elementer, kan bruges til både levns- og beretnings slutninger (se nedenfor).
Fremstilling	En faglig tekst	En fremstilling er en faglig tekst – som f.eks. vores bog 'Med kroppen ind i kulturen – der analyserer historien på baggrund af kilderne.
Ophavssted	Hvor kilden stammer fra.	I arbejdet med kildeanalyse er det vigtigt at fastslå kildens ophavssted. Et eksempel er en reversnål fra 1937 med et dannebrog og et hagekorsflag og med påskriften Danmark-Nordtyskland 1937 (kan ses s. 35). Vi ved, at den er fra et atletikstævne, og noget tyder på, at den må være produceret og brugt i Danmark, da teksten er dansk, og i så fald er det danskerne, der søger forbrødring med tyskerne. Men kan vi være sikre? Det kunne også være de nazistiske idrætsautoriteter, der med henblik på propaganda havde fået den produceret og omdelt f.eks. ved et dansk-tysk stævne i Hamborg. Hermed bliver stedfæstelsen helt afgørende for forståelse af kildens funktion.
Tid	Kildens tidsmæssige placering i forhold til andre kilder og begivenheder	I hovedreglen er det mere hensigtsmæssigt med en kilde, der stammer fra selve begivenheden end en kilde, der er blevet til senere, hvor der er risiko for at detaljer er glemt, eller beskrivelsen er farvet af eftertidens syn på begivenheden.
Kontekst	Kildens samfundsmæssige baggrund.	Kildens samfundsmæssige baggrund som f.eks. dopingkulturen som helhed – i forhold til en enkelt tilståelse fra eksempelvis en cykelrytter. Her skal man være opmærksom på den særlige historiske sammenhæng som kilden er blevet til på og i. Er der særlige omstændigheder ved den historiske sammenhæng, som vi skal være opmærksomme på?

Analysespørgsmål og kildekritiske nøglebegreber

Af Hans Bonde og Stanis Elsborg

Nedenstående er baseret på kapitel 1 i bogen 'Med kroppen ind i kulturen – Idrætshistoriske strejfflys'.

Læs mere om bogen her: www.idraetshistorie.dk/med-kroppen-ind-i-kulturen

Begreb	Definition	Uddybning
Kildetype	Den form for kilde der er tale om.	Hvilken form for materiale eller medie er der tale om? Er det f.eks. en avisartikel, et referat, en dagbog, en tale, en kontrakt, en selvbiografi, en dokumentarfilm, et brev, et fotografi eller et maleri? Har det været offentligt, hemmeligt eller tænkt til senere offentliggørelse? Kildetyper kan være med til at forklare, hvorfor oplysningerne fremtræder, som de gør. Der er f.eks. stor forskel på de nazistiske antijødiske racelove, der blev gennemført i Tyskland i 1935 og så propagandafilmen <i>Jøden Süß</i> fra 1940. Lovene har via skriften enorme juridiske virkninger i udstødelsen af jøderne fra skolesystem og ægteskab med 'ikke-ariere'. Filmen derimod skaber det emotionelle grundlag for antijødiske holdninger, ved at jøder fremstilles som korrupte, kyniske voldtægtsforbrydere.
Virkemidler	Kildens brug af særlige ord, symboler eller retoriske virkemidler.	Hvordan fremstiller eller fremlægger kilden sit indhold og budskab? Er der benyttet særlige virkemidler hertil? F.eks. brug af negativt eller positivt ladede ord, symboler eller retoriske virkemidler? Er der i en avisartikel ligefrem tilknyttet et særligt foto, der kan styrke budskabet? Brugen af særlige virkemidler kan være et vigtigt element når man skal undersøge kildens holdning, <i>tendensen</i> .
Troværdighed	Kildens pålidelighed.	Afsenderens pålidelighed i relation til det der ytres. Tæt forbundet med begrebet <i>tendens</i> , som uddybes nedenfor.
Tendens	Kildens holdningsmæssige farvning.	Tendens er den grundlæggende holdning, som en meddeler giver udtryk for. Hvis tendensen er meget gennemgribende, for eksempel fordi vedkommende selv har <i>interesser</i> i en given virkelighedstolkning, må vi forholde os mere skeptisk til det, der berettes om.
Beretnings slutninger	Slutninger til det, kilden beretter om.	Hvis Bjarne Riis f.eks. udtaler, at han ikke har medvirket til, at hans ryttere har brugt doping, så er hans tendens så kraftig, at vi ikke kan stole på hans ord, fordi han måske er grundigt fedtet ind i sagen. Vi siger her, at kilden ikke kan anvendes til <i>beretnings slutninger</i> . Vi kan altså ikke stole på kilden som en præcis beretning om, hvad der er sket.

Analysespørgsmål og kildekritiske nøglebegreber

Af Hans Bonde og Stanis Elsborg

Nedenstående er baseret på kapitel 1 i bogen 'Med kroppen ind i kulturen – Idrætshistoriske strejfflys'.

Læs mere om bogen her: www.idraetshistorie.dk/med-kroppen-ind-i-kulturen

Begreb	Definition	Uddybning
Levnsslutninger	Slutninger ud fra kildens fremkomst.	I stedet for at spørge: "Kan vi stole på det, kilden fortæller om?" (<i>beretningsslutning</i>), kan vi spørge: "Hvad udtrykker det i sig selv, at kilden er fremkommet på det tidspunkt?" (<i>levnsslutning</i>). Vi ser altså ikke på kilden som et udsagn om den fortid, den beretter om, men som et udsagn om de omstændigheder og den tid og kultur, den selv er produceret i. Når vi anvender kilden på den måde, ser vi den altså ikke som en beretning, men som et <i>levn</i> . En cricketbold, vi finder på et idrætshistorisk museum, kan vi kun bruge som et levn. Da den ikke indeholder nogen verbale, berettende elementer, kan vi ikke bruge den til sandt/falsk-spørgsmål om, hvad den <i>fortæller om</i> , for den indeholder ikke nogen påskrevet fortælling. Til gengæld kan vi bruge den til <i>levnsslutninger</i> til at afklare væsentlige spørgsmål som f.eks., at man på det tidspunkt i Danmark var begyndt at spille cricket også på denne egn, at man sled bolden helt op, inden man tog en ny i brug, måske fordi der var mangel på bolde, og at man importerede bolde af træ og gummi hentet helt i Indien.
Andenhandsvidne	Person, der har fået fortalt om begivenheden.	Det bedste ville naturligvis være at have oplysningerne direkte fra Pantani, der jo havde oplevet dopingen på første hånd (<i>førstehandsvidne</i>), men nu da Pantani er død, må vi bruge informationerne fra den journalist, som nåede at interview ham, der godt nok kun er <i>andenhandsvidne</i> .
Primær kilde	Det mest oprindelige vidnesbyrd vi har til en begivenhed.	I eksemplet med Pantani ovenfor var han selv indtil sin død den mest primære kilde til sit eget dopingforbrug. Men efter Pantanis selvmord er journalistens beretning den <i>primære</i> kilde, vi har til begivenheden. Et andet- eller tredjehandsvidne kan altså godt være en primær kilde, hvis de kilder, de har informationerne fra, er gået tabt.
Sekundær kilde	En kilde der beror på en <i>primærkilde</i> .	En sekundær kilde er baseret på en eller flere primære kilder.